

Tavaly ősszel még úgy volt,
hogy megindul a föld Visontán.

A Thorez Bányauzem új külszíni bányamező
megnyitására készült.

Folytak az előkészítő munkálatok, egyeztető tárgyalások.
Úgy tetszett – legalábbis a „papírforma szerint” –,
hogy nemsokára megindulnak a környéken
a földfaló gépek...

Ehelyett nemrégiben rövidke hír jelent meg
az újságban arról, hogy „Heves megye nemet mondott.”

Ez bizony váratlan fordulat!
Vajon mi történhetett?

BÁNYABÚ

AVAGY: A FÖLDINDULÁS ELM

Schmidt Rezső megyei tanácselnök azt mondja: a vb január 11-én tekintette VOLNA át, hogy milyen feltételek hiányoznak még a bányanyitáshoz. Volna, ha a volna nem lett volna. De lett: dr. Goda Miklós, a Mátraaljai Szénbányák vezérigazgatója, első hozzászólóként bejelentette, hogy „pénzügyi problémák miatt a déli bánya nyitására nem kerül sor...”

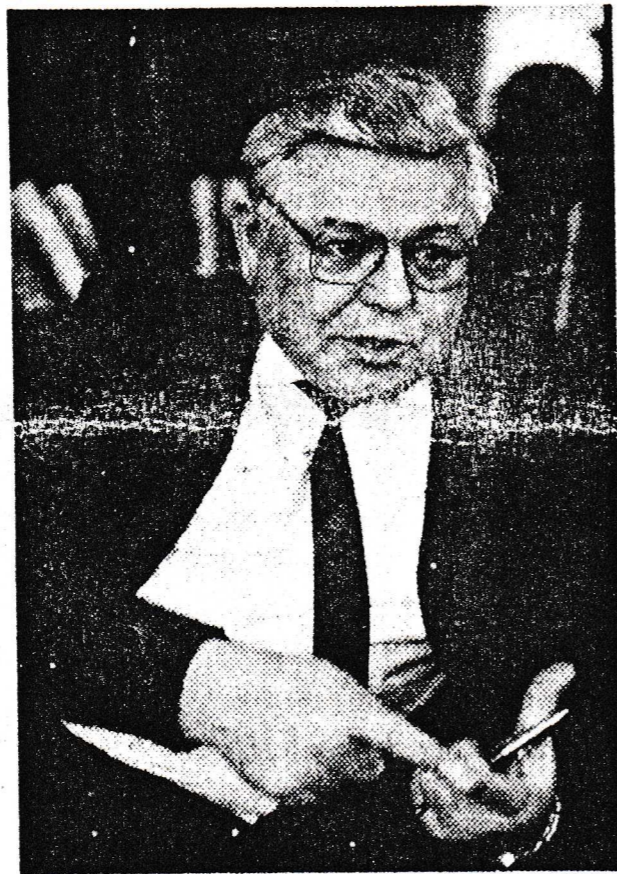
– Honnan kap majd tüzelőanyagot a Gagarin Hőerőmű?

– A keleti II-es bányát bővítik, Bükkábrányból pedig közel 2 millió tonna lignitet hoznak majd. De a lényeg: a „nem”-et nem mi mondtuk ki, hanem a bánya elállt korábbi szándékától.

– Kérdés, hogy mennyire önként?

– Mi semmi rendkívülit nem tettünk.

Egyszerűen, de határozottan képviseljük azoknak az érdekeit, akiket a bányanyitás érintett volna. Nem azért mondott le a bánya eredeti tervéről, mert a szakhatóságok követelményeket támasztanak, vagy környezetvédelmi, közlekedési, vízügyi előírásokat kell betartaniuk. A bányavállalatnak egyszerűen nincs 4,5 milliárd forintja a beruházásra. Jó, hogy ez most derült ki, s nem később. Mi továbbra sem vitatjuk, hogy egy bányát csak ott lehet megnyitni, ahol a tüzelőanyag van. De ma is azt mondjuk: a környezetvédelmi, lakossági szempontok nem lehetnek alárendelt helyzetben semmilyen beruházásnál. Arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy a bánya és az erőmű mintegy 25 ezer embernek ad munkát. Tehát a szorítás kétoldalú, ám mindkettő egyenrangúan fontos.

Schmidt Rezső:
„Semmi rendkívülit
nem kértünk...”

– A „déli-ügy” tehát lezárult. Irány kelet?

– Belátható időn belül nem kell foglalkoznunk a déli bányanyitással. Ha eljön az az idő, amikor majd masszívabb gazdasági kondíciókkal számolhat a bányavállalat, nyilván fontolóra veszi ezt a beruházást.

**

Jönnek a munkásbuszok. Sorban parkolnak a Thorez Bányauzem irodaépülete mögött. Rengeteg busz, katonás rendben, üresen...

Az igazgatói iroda szép. A szek-

rénysor polcain apróka réz karbidlámpa, réz viharlámpa és rézmécses. Monitor képernyőjén monoton ipari adás: futószalag fut egyfolytában. Szállítja a lignitet. Régi ismerősünk, dr. Dakó György igazgató érkezik a vezérigazgatóság két emberével: Szabics János fejlesztési és Breier János bányaművelési osztályvezetővel.

– Vállalatunk részben állami támogatásból, részben hitelekkel akarta megnyitni a bányát. A támogatás azonban jóval kisebb lesz a vártnál, ezért nem tudjuk megcsinálni, amit terveztünk – kezdi Szabics János.

– Ha eltekintenek az állami támogatástól, a különféle költségelhatárolásoktól, hitelektől – a „számokkal való bűvészkedéstől” – akkor pusztán saját jogán nyereséges vagy veszteséges a bányavállalat?

– Ezekről nehéz „eltekinteni” – felel Dakó György. – Ha mégis megtesszük, akkor egyértelműen veszteséges a vállalat működése. Számszerűen nehéz lenne megmondani, mennyire, hiszen a hitelek, ezek kamatai, a pénzügyi elhatárolások, mind-mind deformálják a megmértést. A mai helyzetünk kényszerhelyzet. Két megoldás van: vagy kijutni ebből a hullámvölgyből, felvenni és visszafizetni a több százmilliós nagyságrendű hiteleket, kamatokat, vagy nincs tovább. Azt mondjuk, ez egyszerűen működésképtelen és nem csináljuk tovább.

– És akkor mi történik?

– Ezt kérdezem én is. Rekonstruálják az erőművet, s várhatóan 1990/91-ben fejezik be. Kifejezetten a lignitre

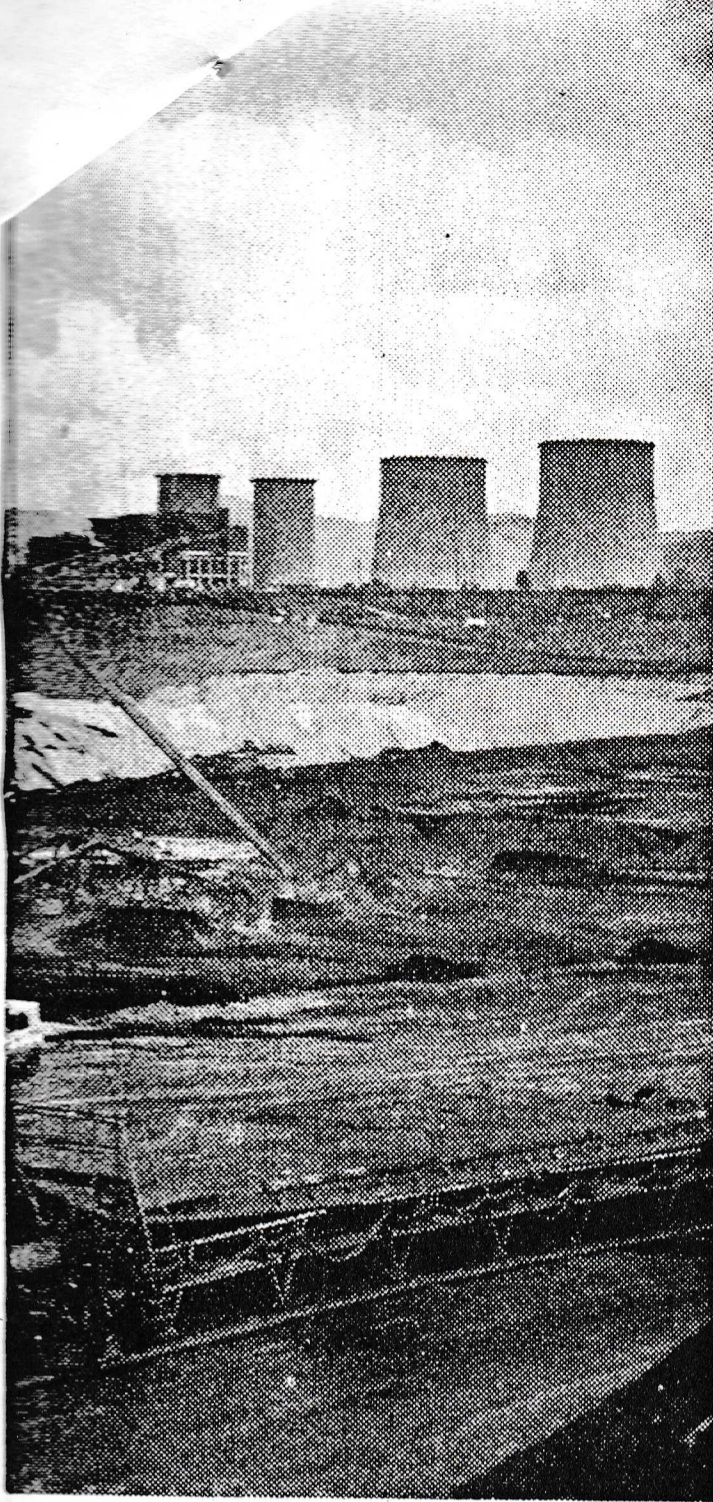
építve végzik a felújítást, mintegy 10 milliárdért...

– Mennyire racionális döntés ez a rekonstrukció? Megéri egyáltalán?

– Egy új erőmű megépítése súlyos milliárdokba kerülne. Ehhez képest nem rossz döntés, hogy 10 milliárdért további harminc évre megerősítenek egy erőművet. Egy dolgot mindenképpen hibának tartok: amikor az erőmű felújításáról döntöttek az illetékesek, nem a bányával szoros összhangban számoltak.

– Sokan és sokat beszélnek az ipar szerkezetátalakulásáról – szól közbe Breier János. – Erre szükség van, nem vitás. Kérdés, hogy az energetikai iparágban ez mit jelenthet. Milyen az átalakulás iránya és mennyink van ehhez? S főleg: kerülhet-e az energetikai iparág a teljes leépítés állapotába? Mert az importenergia beszerzésének lehetőségeiről húsz-harminc évre előre semmit sem tudunk. Ha mindezt valahol, valakik tisztázzák és tisztán látják, akkor lehet felvetni a kérdést, hogy szabad-e egy ilyen erőművet és bányát, itt a Mátra alján megerősíteni. Csak olyan alapon, hogy most éppen a mikroelektronikának van „piaca”, nem lehet ezt a kérdést vizsgálni.

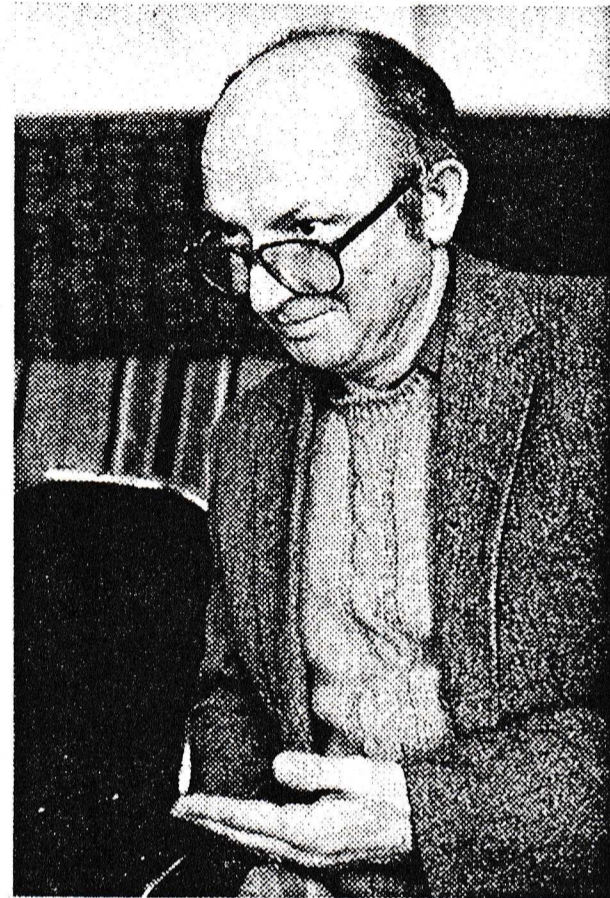
– Ahhoz, hogy egy gondolatból szénbánya és a szénből villamos energia legyen, 7-8 évre legalább szükség van – mondja Szabics János. – Nem tudunk tízévenként a „másik lábunkra állni...” 1957-ben már másodszor hallottuk: „Arccal a szénbányák felé”. Majd 1963-ban jött a szén-

Monumentális kotrógép a Thorez Bányáüzemben. Az óriás óránként ezernégyszáz köbméter szenet képes fejteni

MTI és Trautmann Tibor felvételei

Breier János:
„...Mi az, amink van?”

Szabics János:
„Szabad egy gazdaságot ilyen helyzetbe hozni?”

Dr. Dakó György:
„Próbálunk evickélni előre – a sötétségbe...”

hidrogén-program. „Nem szennyezi a környezetet, a bányászata egyszerűbb stb.” S visszafejlesztik a bányászatot... Ebben az időben több, mintaszerűen működő aknákat kellett bezárni. 1972 körül megint fordult a helyzet: a világ ismét a szénbányászatra tekintett, s az olajárrobbanás miatt a szénhidrogénprogram lelassult. Ebben a „felhőben” indult meg az eocénprogram: az állam benyúlt a zsebébe és pénzt adott a kis bányáknak, rajta, fogjunk hozzá újra...

– Igen ám, csak közben szénhidrogénekben túltermelés kelet-

kezett a világon. S újra a dilemma: nem szabad az eocénbe ennyi pénzt beleölni, nem szabad a karsztvíz alól ilyen mértékben bányászni... Az eocént egyébként politikai érvek is erősítették: a bányászati fellegvárában a bányásznak kenyeret kell adni! Közben drágák lettek a szénhidrogén-erőművek, és felépült Paks! A szénbányák ekkor még mindig működnek. Húzzunk egy gazdasági vonalat, ami felett már nem éri meg szénbányát működtetni. Aztán egyre erősebbek let-

tek a környezetvédelem szempontjai! Kérem: ebben az országban nem tudok olyan ipari tevékenységet, ami ne járna eltérő fokú környezetszennyezéssel. De nézzük tovább: atomerőmű! Vajon mennyibe kerül a fűtőanyag? Mert nem tudom... De ettől függetlenül is: szabad egy országot kitenni annak, hogy egyetlen erőmű szolgáltatja a villamos energiája harmadát? A kétféle típusú erőművi szolgáltatást nem tudják pontosan lemérni, hát megállapítják: „egy picivel” gazdaságosabb az atomerőműben fejlesztett villamos energia. Hát, biztosan...

– Tehát két alapvető gondja van a bányának: 1. nincs pénz beruházni, 2. túl a koncepciótlan, kapkodó iparpolitikán, megjelent egy „költséges kór”: a környezetvédelem...

– Igen, az elsőhöz nincs mit hozzáfűzni. Tény. A másodikhoz annál inkább. Úgy érzem, későn kezdtük el védeni a környezetet és most meg átestünk a ló túlsó oldalára. Óriási költséggel, a legmodernebb eljárással és azonnal akarjuk a környezetet védeni. Ahelyett, hogy fokozatosan és célszerűen kívánnánk felzárkózni és a szakterületeket is ránevelni a környezetvédelemre. Követelményeket persze lehet támasztani: a szerkezetátalakítás azonban csak a közvetlenül termelésre fordított tőke fogja gyorsítani. Fenyegetés nem.

– Azt hiszem, baj van a környezetvédelem alapállásával – kapcsolódik be újra Breier János. – Nem lehet megoldás, ha mindent tagadunk, ami van és működik, de semmit nem mondunk helyette. Fel se merül sokszor, hogy a tagadott technológia helyett mi lehet kivihető és jobb. Olyan alapon nem lehet szerkezetet váltani, hogy „ezt nem, de hátha az a másik, még ismeretlen kevésbé károsít...” Hátha. Konkrét, a külszíni bányászatot érintő példát mondanék: a mezőgazdászok azt igénylik tőlünk, hogy a magunk mögött hagyott külszíni fejtésen sík tereket alakítsunk ki, minél magasabb rézsűkkel. A környezetvédők viszont szóvá teszik, hogy miért nem szép dombokat, erdősített lankákat csinálunk a rekultiváció során. Nekem, mint itt élő embernek, természetesen az utóbbi a kedvesebb.

– Visszatérve az önök bányáügyéhez: a keleti bánya „folytatásához” mennyi pénzük van? Ha nincs, honnan, mennyit kapnak?

– Lemondtunk a déliről azzal, hogy bányászunk tovább keleten. Ehhez 2,7 milliárd forint kell. Távolodunk az erőműtől, nő a szállítási távolság, új szalagok kellenek, gépek stb. A szükséges pénz ma még ehhez is hiányzik.

– Nem kétségbeejtő ez a helyzet? Hiszen azt se tudhatják, mikor, mire, mennyi jut?

– Pontosan ez a legnagyobb gondunk. Ad hoc alapon nem lehet gazdálkodni. Most hitelekre pályáztunk, s reméljük, hogy megkapjuk. Meglévő erőinkkel legfeljebb 1995-ig tudjuk az erőművet ellátni. Azzal, hogy lemondtunk a déli bánya nyitására, a hat és feles takarású mező helyett, egy tízes takarású mezőt fogunk termelni. A költségek is ennyivel nagyobbak. Vagyis el kell mennünk az említett gazdaságossági vonalon a maximumig. S közben reménykedünk, hogy történik valami...

– Így „gazdálkodik” ma egy magyar iparvállalat?

– Nem tudunk messzebb nézni, gondolni, mint az egész magyar gazdaság. Akár hiszi, akár nem, csak a remény marad, hogy „majd csak történik közben valami...” Szabad egy iparágat ilyen helyzetbe hozni? Szabad egy gazdaságot ilyen helyzetbe hozni?!

– Úgy érzik, hogy csupán „bűnbak” a szénbányászat? Hogy valakik a gazdaság bajait most éppen önökön akarják „gyógyítani”?

– A közvéleményben kialakult egyfajta indulat az iparággal szemben. Számon kérik, hogy miért döntöttek annak idején rosszul. Csakhogy nem a döntőnkön kérik számon, hanem rajtunk. Ma pedig nem mer dönten senki. Bányászati lobbyt emlegetnek...

– Talán nincsen?

– Van, de nem a külfejtés területén.

– Ez egy külön lobby?

– Nem. Ez olyan terület, amit évtizede elhanyagol az iparág felső vezetése. Harminc éve dolgozom itt, az a véleményem, hogy még mindig nem súlyunknak megfelelő komolysággal kezelnek bennünket. Mi az elmúlt időben, hirtelen, kevés pénzből, jól sikerült beruházásokat csináltunk, s mindenki természetesnek veszi a dolgot. Ebben rengeteg tartalék van még...

– Végül is a „déli-ügy”, mondhatni, felfüggesztéssel zárult. Van-e különös tanulsága ennek a történetnek?

– A népgazdaság csak látszólag takarított meg 2 milliárdot – feleli Szabics János. – Mert ennyivel drágábban termeljük majd a keleti bányából a szenet. Ez a pénztelen ember tipikus döntése volt.

– Tanulság? – kérdez vissza Dakó György. – Az energetikai ágazatban, kényszer hatására pillanatnyi okokból, ad hoc döntésekkel próbálunk evickélni előre. A sötétbe...

VÁRHELYI ANDRÁS

ARAD